

**PARLAMENTUL ROMÂNIEI
CAMERA DEPUTAȚILOR**

NOTĂ

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru interpretarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor

Către: Biroul permanent al Camerei Deputaților

De la: Secretarul general al Camerei Deputaților

Vă informăm că prin Decizia nr. 619 din 11 octombrie 2016, definitivă și general obligatorie, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 6 din 04 ianuarie 2016, Curtea Constituțională, cu majoritate de voturi, a admis obiecția de neconstituționalitate formulată, și a constatat că dispozițiile Legii pentru interpretarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor sunt neconstituționale.

Potrivit prevederilor art. 147 alin. (2) din Constituția României, republicată, în cazurile de neconstituționalitate care privesc legile, înainte de promulgarea acestora, Parlamentul este obligat să reexamineze dispozițiile respective pentru punerea lor de acord cu decizia Curții Constituționale.

Legea a fost adoptată în ședință comună a Camerei Deputaților și Senatului din data de 22.06.2016.

Menționăm că potrivit art. 21 alin (1) din Regulamentul activităților comune ale Camerei Deputaților și Senatului, decizia Curții Constituționale nr. 619 urmează să fie prezentată Birourilor permanente reunite în vederea declanșării procedurii de reexaminare a legii.

Birourile permanente reunite vor sesiza pentru dezbateră și avizare în fond Comisia permanentă a Camerei Deputaților și Senatului privind Statutul deputaților și al senatorilor, organizarea și funcționarea ședințelor comune ale Camerei Deputaților și Senatului, respectiv Comisiile juridice ale Camerei Deputaților și Senatului, în vederea avizării, precum pentru punerea în acord a prevederilor legii cu decizia Curții Constituționale.

Anexăm alăturat, Decizia Curții Constituționale nr. 619/2016.

Secretar General

Cristian Adrian PANCIU

DECRETE**PREȘEDINTELE ROMÂNIEI****DECRET****pentru numirea Guvernului României**

În temeiul prevederilor art. 85 alin. (1) și ale art. 100 alin. (1) din Constituția României, republicată,
având în vedere Hotărârea Parlamentului României nr. 1/2017 pentru acordarea încrederii Guvernului,

Președintele României decretează:

Articol unic. — Se numește Guvernul României, în următoarea componență:

1. Sorin Mihai Grindeanu — prim-ministru
2. Sevil Shhaideh — viceprim-ministru, ministrul dezvoltării regionale, administrației publice și fondurilor europene
3. Daniel Constantin — viceprim-ministru, ministrul mediului
4. Carmen Daniela Dan — ministrul afacerilor interne
5. Teodor-Viorel Meleşcanu — ministrul afacerilor externe
6. Gabriel-Beniamin Leș — ministrul apărării naționale
7. Viorel Ștefan — ministrul finanțelor publice
8. Florin Iordache — ministrul justiției
9. Petre Daea — ministrul agriculturii și dezvoltării rurale
10. Pavel Năstase — ministrul educației naționale
11. Lia-Olguța Vasilescu — ministrul muncii și justiției sociale
12. Alexandru Petrescu — ministrul economiei
13. Toma-Florin Petcu — ministrul energiei
14. Alexandru-Răzvan Cuc — ministrul transporturilor
15. Florin Nicolae Jianu — ministrul pentru mediul de afaceri, comerț și antreprenoriat
16. Florian-Dorel Bodoș — ministrul sănătății
17. Ioan Vulpescu — ministrul culturii și identității naționale
18. Adriana Petcu — ministrul apelor și pădurilor
19. Șerban-Constantin Valea — ministrul cercetării și inovării
20. Augustin Jianu — ministrul comunicațiilor și societății informaționale
21. Marius-Alexandru Dunca — ministrul tineretului și sportului
22. Mircea-Titus Dobre — ministrul turismului
23. Andreea Păstîrnac — ministrul pentru românii de pretutindeni
24. Gabriel Petrea — ministrul consultării publice și dialogului social
25. Gratiela-Leocadia Gavrilăscu — ministrul pentru relația cu Parlamentul
26. Mihaela Virginia Toader — ministrul delegat pentru fonduri europene
27. Ana Birchall — ministrul delegat pentru afaceri europene

PREȘEDINTELE ROMÂNIEI
KLAUS-WERNER IOHANNIS

București, 4 ianuarie 2017.

Nr. 7.

DECIZII ALE CURȚII CONSTITUȚIONALE**CURTEA CONSTITUȚIONALĂ****DECIZIA Nr. 619**

din 11 octombrie 2016

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru interpretarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor

Valer Dorneanu	— președinte	Mona-Maria Pivniceru	— judecător
Marian Enache	— judecător	Livia Doina Stanciu	— judecător
Petre Lăzăroiu	— judecător	Simona-Maya Teodoroiu	— judecător
Mircea Ștefan Minea	— judecător	Varga Attila	— judecător
Daniel Marius Morar	— judecător	Benke Károly	— magistrat-asistent-șef

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, obiecție formulată de un număr de 99 de deputați.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr. 5.899 din 23 iunie 2016 și constituie obiectul Dosarului nr. 1.165A/2016.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate se arată că legea criticată, fiind una de interpretare, ar putea conduce la un conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Înalta Curte de Casație și Justiție și, pe această cale, ar contraveni art. 1 alin. (4) din Constituție.

4. Se mai arată că legea interpretativă produce efecte retroactive, întrucât, prin efectul ei, apare o contradicție între dispozițiile din legea generală (Legea nr. 161/2003) și legea specială (Legea nr. 96/2006), în sensul că în privința conflictului de interese privind deputații și senatorii reduce, în mod retroactiv, sfera de aplicare a legii generale.

5. Se mai invocă faptul că legea criticată asigură o clauză de impunitate retroactivă, fiind o subtilă dezincriminare cu caracter retroactiv și o veritabilă amnistie pentru parlamentarii care au angajat rude înainte de data la care a intrat în vigoare această interdicție prevăzută de art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006. În consecință, prin efectul legii interpretative, aceștia nu mai pot fi trași la răspundere juridică penală pentru săvârșirea infracțiunii de conflict de interese prevăzută de art. 301 din Codul penal.

6. În conformitate cu dispozițiile art. 16 alin. (3) din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

7. **Președintele Camerei Deputaților** apreciază că obiecția de neconstituționalitate formulată este neîntemeiată.

8. Se arată că legea criticată nu creează un conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Înalta Curte de Casație și Justiție, din moment ce competența de interpretare și aplicare unitară a legii conferită acestora din urmă prin art. 126 alin. (3) din Constituție are ca scop unificarea practicii judiciare, referindu-se la interpretări date doar de instanțele judecătorești, și nu la interpretările conferite unei anumite prevederi de către legiuitor. Posibilitatea legiuitorului de a interpreta înțelesul unei dispoziții legale este consacrată la nivel infraconstituțional prin art. 9 alin. (1) din Codul civil și art. 69 alin. (1) din Legea nr. 24/2000. Pe cale de consecință, a accepta că interpretarea dată unei norme de către Înalta Curte de Casație și Justiție ar fi obligatorie pentru legislativ ar reprezenta un fine de neprimire care ar obliga Parlamentul ca, în pofida rolului său enunțat de art. 61 alin. (1) din Constituție, să nu mai analizeze textul în cauză în interpretarea dată de instanța supremă, ar contraveni înseși rațiunii existenței puterii legislative, care și-ar nega rolul constituțional. În consecință, se apreciază că nu poate exista niciun conflict juridic de natură constituțională între Parlament și Înalta Curte de Casație și Justiție, rolul Parlamentului de unică autoritate legiuitoare fiind prevăzut de art. 61 alin. (1) din Constituție.

9. Cu privire la criticile referitoare la încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție se arată că o lege, odată adoptată, produce și trebuie să producă efecte juridice numai pentru viitor, pentru simplul motiv că ea se adresează subiectelor de drept, permițând, interzicând sau sancționând „atitudinile deviate”. Or, este absurd să se pretindă unui subiect de drept să răspundă pentru comportamente și o conduită avută anterior intrării în vigoare a unei legi care normează această conduită. În acest context se arată că legea care reglementează conflictul de interese în privința deputaților și senatorilor trebuie să respecte suveranitatea legii anterioare, care nu prevedea conflictul de interese în privința acestora. Or, legea interpretativă nu face decât să stabilească acest aspect, și anume că legea care reglementează conflictul de interese în privința deputaților și senatorilor produce efecte numai pentru viitor.

10. Referitor la raportul dintre Legea nr. 161/2003 și Legea nr. 96/2006 se arată că nu există contradicții între acestea și,

chiar dacă ar exista o atare contradicție, concursul dintre legea generală și cea specială se rezolvă în favoarea celei speciale.

11. Se arată că există o deficiență de reglementare a art. 301 din Codul penal și o confuzie între conflictul de interese din Codul penal și cel prevăzut în Legea nr. 161/2003, drept pentru care se apreciază că legea interpretată nu poate constitui temei al sancționării penale sau disciplinare a deputaților și senatorilor pentru angajarea rudelor la birourile parlamentare înainte de intrarea în vigoare a acesteia.

12. În consecință, se arată că nu poate fi trasă concluzia potrivit căreia o persoană se află în conflict de interese numai în baza principiilor generale prevăzute de art. 70 și 71 din Legea nr. 161/2003, fără ca dispozițiile legale să prevadă expres situațiile în care deputații și senatorii se află în conflict de interese. Extinderea interpretării Legii nr. 161/2003 și aplicarea ei la persoane care ocupă funcții de demnitate publică, fără o prevedere expresă a legii, ar constitui un exces de putere în sensul Legii contenciosului administrativ nr. 554/2004.

13. **Guvernul** apreciază că obiecția de neconstituționalitate este întemeiată. Se arată că textul propunerii legislative încalcă prevederile art. 15 alin. (2) din Constituție, invocându-se, în acest sens, Decizia Curții Constituționale nr. 437 din 29 octombrie 2013, prin care s-a reținut că „orice prevedere nouă poate fi aplicată numai de la data intrării sale în vigoare, pentru a respecta principiul neretroactivității legii, consacrat de art. 15 alin. (2) din Constituție. (...) chiar și în ipoteza în care legiuitorul ar dori în mod justificat să înlăture sau să atenueze unele situații nedrepte, nu poate realiza acest lucru prin intermediul unei legi care să aibă caracter retroactiv, ci trebuie să caute mijloacele adecvate care să nu vină în contradicție cu acest principiu constituțional”.

14. **Președintele Senatului** nu a comunicat punctul său de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

15. La termenul de judecată fixat pentru data de 6 iulie 2016, Curtea, constatând, din oficiu, că, potrivit art. 18 alin. (1) și art. 52 alin. (3) teza întâi din Legea nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, cauza nu este în stare de judecată, a dispus amânarea dezbaterilor asupra cauzei pentru data de 14 septembrie 2016. Prin Încheierea din 12 iulie 2016, Curtea, cu majoritate de voturi, a respins cererea formulată de domnul deputat Florin Păslaru, în numele celor 99 de deputați cosemnatori ai obiecției de neconstituționalitate, de preschimbare a termenului de judecată. Prin Încheierea din 14 septembrie 2016, Curtea, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, a amânat, în temeiul dispozițiilor art. 57 și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, pronunțarea asupra cauzei pentru data de 22 septembrie 2016. Prin Încheierea din 22 septembrie 2016, Curtea, având în vedere necesitatea lămuririi suplimentare a unor aspecte, a dispus, în temeiul dispozițiilor art. 58 alin. (4) din Legea nr. 47/1992, repunerea pe rol a cauzei și redeschiderea dezbaterilor pentru data de 4 octombrie 2016, dată la care, având în vedere cererea de întrerupere a deliberărilor pentru o mai bună studiere a problemelor ce formează obiectul cauzei, a amânat, în temeiul dispozițiilor art. 57 și art. 58 alin. (3) din Legea nr. 47/1992, pronunțarea asupra cauzei pentru data de 11 octombrie 2016, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

16. În cauză, prin Adresa înregistrată cu nr. 6.953 din 21 iulie 2016, Curtea, în temeiul art. 76 din Legea nr. 47/1992, a solicitat Înaltei Curți de Casație și Justiție un punct de vedere referitor la orientarea jurisprudențială a secției penale a acestei instanțe cu privire la interpretarea și aplicarea art. 2531 alin. 1 din Codul penal din 1969 în ipoteza angajării sau propunerii angajării de către un deputat/senator a soțului ori rudelor/afinilor acestuia până la gradul al II-lea la respectivul birou parlamentar, precum și copii ale hotărârilor judecătorești relevante pronunțate în materie.

17. Prin Adresa înregistrată cu nr. 1.405 din 1 august 2016, Înalta Curte de Casație și Justiție a comunicat copii de pe unele hotărâri pronunțate de secția penală a acestei instanțe în materia infracțiunii de conflict de interese, în ipoteza în care subiectul activ are calitatea de deputat sau senator, iar fapta

este săvârșită în legătură cu angajarea soțului, a unei rude sau a unui afîn până la gradul II inclusiv la respectivul birou parlamentar. Prin aceste hotărâri judecătorești, Înalta Curte de Casație și Justiție — Secția penală a constatat incidența art. 253¹ din Codul penal din 1969 sau art. 301 din Codul penal, după caz, cu aplicarea art. 5 din Codul penal, în privința faptei deputaților sau senatorilor de a-și angaja soțul, o rudă sau un afîn până la gradul II inclusiv la respectivul birou parlamentar.

18. Curtea, în temeiul art. 76 din Legea nr. 47/1992, a solicitat Agenției Naționale de Integritate informații cu privire la situații de conflict de interese în privința deputaților și senatorilor în ipoteza angajării sau propunerii angajării de către un deputat/senator a soțului ori rudelor/afinilor acestuia până la gradul al II-lea la respectivul birou parlamentar întemeiat pe art. 70—71 din Legea nr. 161/2003 sau art. 253¹ din Codul penal din 1969 sau art. 301 din Codul penal, după caz, și care s-au finalizat cu sesizarea unității de parchet competentă.

19. Prin Adresa nr. 15.466 din 20 septembrie 2016, Agenția Națională pentru Integritate a transmis Curții Constituționale următoarele date: conflictul de interese administrativ a constituit obiectul a 57 de rapoarte de evaluare, din care în 9 cazuri s-a aplicat sancțiunea administrativă prevăzută de art. 19 alin. (1) din Legea nr. 96/2006, 29 de cazuri se află pe rolul instanțelor judecătorești pentru ca la rămânerea definitivă a rapoartelor de evaluare să fie demarată procedura de aplicare a măsurilor disciplinare, iar în 19 cazuri nu se mai poate aplica sancțiunea disciplinară, întrucât la data emiterii rapoartelor de evaluare deputații sau senatorii în cauză nu mai dețineau funcția de parlamentar. De asemenea s-a indicat faptul că au fost întocmite 27 de rapoarte de evaluare care s-au soldat cu sesizarea unităților de parchet competente, din care în 22 de cazuri s-a dispus condamnarea la închisoare cu suspendare de către instanțele judecătorești, iar 5 cazuri se află pe rolul acestora.

CURTEA

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctele de vedere ale președintelui Camerei Deputaților și Guvernului, documentele depuse, rapoartele întocmite de judecătorii-raportori, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

20. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. a) din Constituție, precum și ale art. 1, 10, 15 și 18 din Legea nr. 47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

21. Obiectul controlului de constituționalitate îl constituie dispozițiile Legii pentru interpretarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, care au următorul cuprins:

„Art. I. — Modificarea și completarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 adoptată de Parlamentul României a intrat în vigoare și se aplică după 45 de zile de la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a Legii nr. 219/2013 din data de 5 iulie 2013, respectiv de la 21 august 2013.

Art. II. — (1) Dispozițiile alin. (11) ale art. 38 din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, așa cum au fost modificate prin Legea nr. 219/2013, nu se aplică retroactiv și nu produc efecte juridice pentru actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite de deputați sau senatori înainte de intrarea în vigoare a acestor modificări.

(2) Actele și faptele juridice încheiate ori, după caz, săvârșite de deputați sau senatori înainte de intrarea în vigoare a dispozițiilor art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de Legea nr. 96/2006 în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor, având în vedere faptul că anterior modificărilor introduse prin Legea nr. 219/2013 nu a existat nicio restricție cu privire la personalul angajat la birourile parlamentare, deputații sau senatorii putând dispune fără nicio constrângere legală asupra angajării acestora.

(3) Interdicțiile introduse prin art. 38 alin. (11) au intrat în vigoare și produc efecte juridice începând de la data de 21 august 2013”.

22. Art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și senatorilor, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 49 din 22 ianuarie 2016, are următorul conținut normativ: *„(11) Membrii familiei deputatului sau senatorului ori rudele/afinii acestuia până la gradul al III-lea nu pot fi angajați la respectivul birou parlamentar”.*

23. Curtea reține că soluția legislativă anterioară a fost introdusă în corpul Legii nr. 96/2006 prin art. I pct. 32 din Legea nr. 219/2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 8 iulie 2013, care a prevăzut că *„La articolul 38, după alineatul (6) se introduc trei noi alineate, alineatele (6¹)—(6³), cu următorul cuprins: [...]”*

(6²) Membrii familiei deputatului sau senatorului ori rudele/afinii acestuia până la gradul al III-lea nu pot fi angajați la respectivul birou parlamentar. [...]”.

24. Potrivit art. III din Legea nr. 219/2013, *„Prevederile art. 38 alin. (6²) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, republicată, cu modificările ulterioare, precum și cu modificările și completările aduse prin prezenta lege, intră în vigoare la 45 de zile de la publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I”.*

25. Textele constituționale invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt cele ale art. 1 alin. (4) privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat și art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii. De asemenea, Curtea, din modul de formulare acritică de neconstituționalitate relativ la lipsa caracterului interpretativ al legii supuse controlului de constituționalitate, va reține ca norme de referință și prevederile art. 1 alin. (5) în componența sa referitoare la calitatea legii și la principiul respectării legilor coroborate cu cele ale art. 61 din Constituție cu referire la rolul și structura Parlamentului.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

26. Curtea constată că sesizarea formulată îndeplinește condițiile de admisibilitate prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție atât sub aspectul obiectului său, fiind vorba de o lege adoptată și nepromulgată încă, cât și sub aspectul titularului dreptului de sesizare, aceasta fiind semnată de un număr de 99 de deputați.

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

27. Examinând critica de neconstituționalitate formulată, Curtea reține că principalele critici de neconstituționalitate converg spre două aspecte, și anume dacă Parlamentul este legitimat să adopte legi interpretative, care, potrivit autorilor obiecției de neconstituționalitate, produc *per se* efecte retroactive și dacă legea interpretativă supusă analizei Curții Constituționale constituie, prin modul său de formulare, o „subtilă dezincriminare cu caracter retroactiv” a infracțiunii de conflict de interese în privința deputaților și senatorilor.

28. Cu privire la primul aspect al analizei sale, Curtea constată că legea supusă controlului de constituționalitate a fost calificată, prin chiar titlul său, ca fiind o lege interpretativă. Potrivit art. 41 alin. (1) din Legea nr. 219/2013 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010, *„Titlul actului normativ cuprinde denumirea generică a actului, în funcție de categoria sa juridică și de autoritatea emitentă, precum și obiectul reglementării exprimat sintetic”.* În lipsa unor dispoziții generale ale legii care să orienteze reglementarea, obiectul acesteia este dat chiar prin titlu (Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 19 februarie 2014, paragraful 89, sau Decizia nr. 1 din 14 ianuarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 85 din 2 februarie 2015, paragraful 23). În cauza de față, Curtea constată că titlul legii este cel care califică obiectul său de reglementare, iar conținutul normativ al legii trebuie să fie în consonanță cu acesta, neputând exista nicio lipsă de corelare între obiectul de reglementare și conținutul normativ concret al legii.

29. Prin urmare, Curtea urmează să verifice dacă prevederile Constituției permit adoptarea de către Parlament a unor legi interpretative. În acest sens, Curtea, având în vedere art. 9 din

Codul civil, precum și art. 69 din Legea nr. 24/2000, constată că în accepțiunea acestor texte legale Parlamentul are îndrituirea de a adopta legi interpretative, legi ale căror dispoziții se aplică numai pentru viitor, constituționalizându-se, astfel, imperativul art. 15 alin. (2) din Constituție. Mai mult, în privința jurisprudenței Curții Constituționale, se reține că problematica legilor de interpretare a fost analizată prin Decizia nr. 19 din 14 februarie 1995, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 39 din 23 februarie 1995, iar prin Decizia nr. 460 din 13 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 762 din 9 decembrie 2013, au fost operate largi referiri la interpretarea legală pe care Parlamentul o poate realiza printr-un act cu caracter legislativ.

30. Rezultă că, potrivit jurisprudenței Curții, Constituția nu interzice adoptarea unei legi interpretative, adică a unei legi care să nu aducă elemente novatoare față de legea interpretată, astfel încât Parlamentul pe calea acestui procedeu legislativ poate realiza o interpretare oficială și autentică a legii interpretate. Este un act legislativ care este adoptat fie pentru a explicita o lege interpretabilă/neclară, imprecisă, lipsită de previzibilitate în sensul precizării/deslușirii voinței legiuitorului, fie pentru a pune capăt interpretării constante pe care autoritățile administrative sau judiciare o dau unei legi, în contradicție cu intenția și cu scopul în care legiuitorul adoptase legea, ipoteză în care se poate ajunge la încetarea sau modificarea unei practici administrative sau judiciare, inclusiv a efectelor deciziei pronunțate pentru unificarea practicii judiciare sau pentru dezlegarea unor probleme de drept [a se vedea în acest sens și art. 69 alin. (2) din Legea nr. 24/2000]. Cert este că legea interpretativă este un procedeu care trebuie utilizat cu mare precauție, adoptarea ei fiind, prin ea însăși, o măsură care denotă un caracter excepțional al unui astfel de act normativ. Acceptându-se în jurisprudența Curții posibilitatea adoptării unei legi de interpretare înseamnă, pe de o parte, că Parlamentul nu încalcă competențele puterii executive sau judecătorești, fiind din această perspectivă respectate prevederile art. 1 alin. (4) din Constituție privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat, iar, pe de altă parte, că efectele pe care legea interpretativă le produce sunt pentru viitor, trebuind a fi făcută distincția între *facta praeterita*, *pendentia* și *future*, numai în acest fel putându-se adapta conceptul de lege interpretativă în sistemul nostru constituțional de după 1991. Curtea trebuie, însă, să se asigure că legea criticată este una, într-adevăr, interpretativă, pentru a nu legitima din punct de vedere constituțional lipsa de concordanță între obiectul său de reglementare, astfel cum acesta a fost calificat de legiuitor, și conținutul său normativ; cu alte cuvinte, Curtea va verifica, în aplicarea art. 1 alin. (5) coroborat cu art. 61 alin. (1) din Constituție, dacă legea analizată aduce sau nu vreun element novator față de reglementările existente până la data intrării în vigoare a Legii nr. 219/2013, mai exact față de art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006. Prin urmare, Curtea va reține, astfel cum s-a arătat la paragraful 25, ca text constituțional de referință aplicabil în mod implicit art. 1 alin. (5) din Constituție, cu referire la cerința respectării prin legea interpretativă a legii (inițiale, originare), lege adoptată de unica autoritate legiuitoare a țării [art. 61 alin. (1) din Constituție]. Desigur, pentru a stabili dacă legea interpretativă nu se abate de la conținutul normativ al legii interpretate, Curtea trebuie să verifice, în prealabil, respectarea de către legiuitor a cerințelor de calitate a legii, iar, în măsura în care legea interpretativă este în conformitate cu aceste cerințe, Curtea va putea desluși și, în consecință, verifica dacă soluția legislativă preconizată se subsumează unei veritabile legi interpretative sau, dimpotrivă, cuprinde elemente novatoare față de actul normativ interpretat, situație în care nu poate fi calificată drept interpretativă.

31. Cu privire la cerințele de calitate ale legii interpretative analizate, Curtea constată că aceasta privește statutul deputaților și senatorilor, domeniu de reglementare care, potrivit art. 73 alin. (3) lit. c) din Constituție, este rezervat legii organice, iar adoptarea unei asemenea legi, având în vedere obiectul său, se face în ședința comună a celor două Camere ale Parlamentului, conform art. 65 alin. (2) lit. j) din Constituție, cu

majoritatea prevăzută de art. 76 alin. (1) din Constituție. Curtea reține că, în considerarea acestor temelii constituționale, Parlamentul a adoptat Legea nr. 96/2006 privind statutul deputaților și senatorilor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 380 din 3 mai 2006, în ședința comună și cu majoritatea de vot necesară adoptării legilor organice.

32. Analizând obiectul de reglementare a acestui act normativ, respectiv Legea nr. 96/2006, Curtea constată că întregul său conținut normativ transpune și dezvoltă la nivel legal prevederile constituționale cuprinse la art. 69—72 referitoare la statutul deputaților și senatorilor. Reglementarea unui statut al deputaților și senatorilor exprimă voința constituantului derivat de a supune regimul juridic civil al deputaților și senatorilor numai Constituției și Legii nr. 96/2006, și nu altor legi organice sau regulamentelor parlamentare (cu privire la obiectul de reglementare al legilor și regulamentelor parlamentare, a se vedea Decizia nr. 260 din 8 aprilie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 318 din 11 mai 2015, paragraful 32, sau Decizia nr. 474 din 28 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 590 din 3 august 2016, paragrafele 30—33). În schimb, în ceea ce privește răspunderea penală, Curtea constată că legiuitorul constituant a stabilit la art. 73 alin. (3) lit. h) din Constituție faptul că reglementarea infracțiunilor se realizează prin lege organică, lege care se adoptă conform art. 65 alin. (1) și art. 75 din Constituție în ședințe separate ale celor două Camere ale Parlamentului. În lipsa unei reglementări constituționale derogatorii, care să consacre expres posibilitatea stabilirii infracțiunilor săvârșite de deputați sau senatori prin lege adoptată în ședința comună a celor două Camere, ca parte a statutului acestora, legea privind statutul deputaților sau senatorilor nu poate cuprinde norme ce țin de materia penală, cu alte cuvinte norme de drept penal substanțial (cu privire la înțelesul acestei noțiuni, a se vedea Decizia nr. 78 din 11 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 273 din 14 aprilie 2014), obiectul său de reglementare circumscrindându-se doar regimului juridic civil al acestora. Rezultă că în privința răspunderii penale a deputaților și senatorilor devin aplicabile dispozițiile Codului penal, așadar, inclusiv art. 1 alin. (1), art. 173 sau art. 175 din Codul penal. De altfel, conținutul normativ al Legii nr. 96/2006 este neechivoc în această privință, cele 12 capitole ale acesteia vizând în principal validarea și regimul mandatului, principiile și regulile de conduită parlamentară, incompatibilitățile, interdicțiile și conflictul de interese, imunitatea parlamentară, drepturile și obligațiile deputaților și senatorilor, exercitarea mandatului în circumscripția electorală, alte drepturi patrimoniale ale deputaților și senatorilor, indemnizația pentru limită de vârstă sau regimul disciplinei parlamentare. Din analiza acestora, Curtea reține că Legea nr. 96/2006 nu reglementează nicio normă juridică de drept penal substanțial autentică (art. 25 cuprinde o normă explicativă a art. 257 din Codul penal, dar din perspectiva statutului juridic civil al deputaților și senatorilor; de altfel, chiar în lipsa acestuia, art. 257 din Codul penal este aplicabil în mod corespunzător).

33. Prin urmare, orice eveniment legislativ care privește Legea nr. 96/2006 trebuie să se circumscrie obiectului său de reglementare, astfel cum acesta este configurat și limitat prin prevederile Constituției. Stabilirea unor norme penale în cuprinsul acesteia este *ab initio* contrară art. 73 alin. (3) lit. h) coroborat cu art. 65 alin. (1) și art. 75 din Constituție. Cu atât mai mult, o lege interpretativă, care prin natura sa se subsumează conținutului normativ al Legii nr. 96/2006, nu poate decât să exprime interpretarea oficială și autentică a acestei realități normative. Prin urmare, interpretarea oficială dată art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 prin legea supusă controlului de constituționalitate trebuie, în mod logic, să fie de natură să lămurească aplicarea în timp a dispozițiilor legale referitoare la conflictul de interese, în componenta sa de abatere disciplinară — așadar, de ilicit civil/extrapenal — în privința deputaților și senatorilor.

34. Cu privire la acest aspect, la nivel legal, Curtea constată că, potrivit art. 69 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 161/2003 privind

unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003, prevederile titlului IV — *Conflictul de interese și regimul incompatibilităților în exercitarea demnităților publice și funcțiilor publice* din legea menționată se aplică și deputaților și senatorilor. Art. 70 din aceeași lege definește conflictul de interese ca fiind „*situația în care persoana ce exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative*”. Prin art. 60 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 359 din 25 mai 2007, sub aspectul conflictului de interese săvârșit de deputați sau senatori, a fost abrogat art. 69 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 161/2003. În continuare, Curtea reține, raportat la evoluția legislativă a conflictului de interese în privința deputaților și senatorilor, că dispozițiile art. 43 alin. (3) și (4) din Legea nr. 144/2007 prevedeau că:

„(3) Dispozițiile privind definiția conflictului de interese, precum și obligațiile ce decurg pentru persoanele supuse dispozițiilor legale privind conflictele de interese sunt cele cuprinse în Constituție, în Legea nr. 161/2003, cu modificările și completările ulterioare, precum și în alte acte normative.

(4) Dispozițiile art. 72 din cap. II, titlul IV al Legii nr. 161/2003 (referitoare la conflictul de interese în exercitarea funcției de membru al Guvernului și a altor funcții publice de autoritate din administrația publică centrală și locală — s.n.) se aplică și persoanelor prevăzute la art. 39 alin. (1) pct. 5—26 și 28, cu excepția funcționarilor publici, pct. 29—33 și alin. (2)”.
35. În consecință, conflictul de interese reglementat prin Legea nr. 161/2003 și calificat drept ilicit civil nu se aplică în privința deputaților și senatorilor, care, fiind prevăzuți la art. 39 alin. (1) pct. 3 din Legea nr. 144/2007, nu intră în sfera de incidență a dispozițiilor art. 43 alin. (4) din aceeași lege. Ulterior, textul în cauză [devenit art. 45 alin. (2) și (3) din Legea nr. 144/2007, în urma republicării legii în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 535 din 3 august 2009] a fost constatat ca fiind neconstituțional prin Decizia nr. 415 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 294 din 5 mai 2010, pentru considerente care țineau de competența Agenției Naționale de Integritate de a efectua acte de cercetare și de a întocmi acte de constatare referitoare la verificarea averilor, a conflictelor de interese și a incompatibilităților și de a sesiza, pe baza acestora, instanțele competente și organele de urmărire penală, fără ca prin această decizie să se fi adus în discuție sfera subiectelor de drept ce se pot afla în conflict de interese.

36. După adoptarea deciziei anterioare, prin Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 621 din 2 septembrie 2010, se reglementează, ca și în cadrul legislativ aplicabil în perioada 2007—2010, obligația depunerii declarației de avere și de interese de către deputați și senatori, fără, însă, a se preciza în *terminis* care sunt cazurile de conflict de interese în privința acestora. Abia în anul 2013, prin Legea nr. 219/2013, în Legea nr. 96/2006 sunt introduse reglementări legale referitoare la conflictul de interese al deputaților și senatorilor, respectiv „*Membrii familiei deputatului sau senatorului ori rudele/afinii acestuia până la gradul al III-lea nu pot fi angajați la respectivul birou parlamentar*” [art. 38 alin. (6²) din Legea nr. 96/2006], stabilindu-se, totodată, că „*Fapta deputatului sau senatorului de a încălca legislația în materie privind conflictul de interese constituie abatere disciplinară și se sancționează cu diminuarea indemnizației cu 10% pe o perioadă de maximum 3 luni. Sancțiunea se aplică de către Biroul permanent al Camerei din*

care face parte deputatul sau senatorul” [art. 19¹ alin. (1) din Legea nr. 96/2006].

37. Exercitând, în cursul anului 2013, controlul *a priori* de constituționalitate de trei ori în raport cu viitoarea Lege nr. 219/2013 (Decizia nr. 81 din 27 februarie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 136 din 14 martie 2013, Decizia nr. 195 din 3 aprilie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 223 din 18 aprilie 2013, și Decizia nr. 319 din 19 iunie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 404 din 4 iulie 2013), Curtea a statuat că „problema conflictului de interese nu este de rang constituțional, legiuitorul constituant stabilind în mod expres și limitativ doar cazurile în care calitatea de deputat sau de senator încetează, cazuri care nu se referă și la conflictul de interese” (Decizia nr. 81 din 27 februarie 2013, pct. X 5). Prin urmare, conflictul de interese nu constituie caz de încetare a mandatului de deputat sau senator. Astfel, *din punctul de vedere al legislației extrapenale*, Curtea reține că în perioada 2003—2007 dispozițiile privind conflictul de interese în exercitarea calității de deputat sau senator se aplicau și acestora, fără a se indica, în mod expres, cazurile de conflict de interese, iar în perioada 2007—2013 este o situație normativă relativ confuză din moment ce, deși aceștia aveau obligația de a depune declarație de interese, instituția extrapenală a conflictului de interese nu se aplica în privința deputaților și senatorilor. Abia din 2013 apare un caz de conflict de interese expres prevăzut, precum și obligația deputaților și senatorilor de a respecta „*legislația în materie privind conflictul de interese*” (art. I pct. 14 din Legea nr. 219/2013), în caz contrar, fapta deputatului sau senatorului fiind abatere disciplinară și sancționată cu reducerea indemnizației pe o perioadă de maximum 3 luni.

38. În materie penală, Curtea constată că art. 253¹ din Codul penal din 1969, în vigoare la data adoptării Legii nr. 219/2013, a fost introdus în fondul activ al legislației prin Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal, precum și pentru modificarea și completarea altor legi, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 601 din 12 iulie 2006. Având în vedere noțiunile autonome cu care art. 253¹ din Codul penal din 1969 operează, cu privire specială la funcționarul public, este evident că deputații sau senatorii pot fi subiecți activi ai acestei infracțiuni (a se vedea, în acest sens, și Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 71 din 29 ianuarie 2014). Întrucât norma penală este clară, precisă și previzibilă, instanțele judecătorești competente au reținut, în mod corect, aplicarea acesteia în privința deputaților și senatorilor (a se vedea paragraful 17 din prezenta decizie). De altfel, și din considerentele Deciziei nr. 2 din 15 ianuarie 2014 rezultă aspectele sus-menționate.

39. Din cele de mai sus rezultă că începând din anul 2013 există o anumită necorelare normativă în privința tratamentului juridic aplicat conflictului de interese săvârșit de deputați și senatori în ipoteza angajării sau propunerii angajării de către un deputat/senator a soțului ori rudelor/afinilor acestuia până la gradul al II-lea, acesta putând fi calificat atât ca infracțiune, cât și ca abatere disciplinară în lipsa unor elemente obiective de delimitare a ilicitului penal față de cel disciplinar. În speță, însă, legea interpretativă își propune doar să lămurească aplicarea în timp a Legii nr. 219/2013 și să clarifice dacă în perioada anterioară intrării ei în vigoare fapta de conflict de interese săvârșită de deputați și senatori în ipoteza angajării sau propunerii angajării de către un deputat/senator a soțului ori rudelor/afinilor acestuia până la gradul al III-lea putea fi calificată, după intrarea în vigoare a Legii nr. 219/2013, ca fiind o abatere disciplinară și sancționată ca atare, drept pentru care Curtea umează să verifice dacă, prin conținutul său, legea interpretativă vizează statutul civil al deputaților sau senatorilor sau transgresează legea interpretată și se apropie de o materie străină acesteia, cea penală. Pentru determinarea conținutului normativ al normei supuse controlului de constituționalitate, Curtea, în cadrul controlului concret *a posteriori* de constituționalitate, trebuie să țină seama de modul în care

aceasta este interpretată în practica judiciară, instanțele judecătorești recurgând la metode interpretative, iar interpretarea astfel realizată indică instanței constituționale înțelesul normei juridice supuse controlului de constituționalitate, obiectivizându-i și circumscriindu-i conținutul normativ (Decizia nr. 276 din 10 mai 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 572 din 28 iulie 2016, paragraful 20). În schimb, în cadrul controlului *a priori* de constituționalitate, Curtea este cea chemată să apeleze, în mod primar, la metodele interpretative în vederea stabilirii conținutului normativ al legii. Însă, o condiție *sine qua non* pentru aceasta este ca legea să îndeplinească cerințele de calitate prescrise de Constituție, pentru că în caz contrar, operațiunea de interpretare și determinare a conținutului legii și de stabilire a efectelor pe care legea le va produce în practica administrativă sau judiciară nu poate fi realizată.

40. Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, legea trebuie să întrunească cele trei cerințe de calitate care rezultă din art. 1 alin. (5) din Constituție — claritate, precizie și previzibilitate. Curtea a statuat că respectarea legilor este obligatorie, însă nu se poate pretinde unui subiect de drept să respecte o lege care nu este clară, precisă și previzibilă, întrucât acesta nu își poate adapta conduita în funcție de ipoteza normativă a legii. De aceea, una dintre cerințele principiului respectării legilor vizează calitatea actelor normative. Așadar, orice act normativ trebuie să îndeplinească anumite condiții calitative, respectiv să fie clar, precis și previzibil (în acest sens, a se vedea, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 1 din 10 ianuarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 123 din 19 februarie 2014, paragrafele 223—225, Decizia nr. 363 din 7 mai 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 495 din 6 iulie 2015, paragrafele 16—20, Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 845 din 13 noiembrie 2015, paragrafele 20—23, sau Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016, paragrafele 45, 46, 55). Prin urmare, pe de o parte, legiuitorului îi revine obligația ca, în actul de legiferare, indiferent de domeniul în care își exercită această competență constituțională, să dea dovadă de o atenție sporită în respectarea principiului clarității și previzibilității legii. Pe de altă parte, organelor judiciare, în misiunea de interpretare și aplicare a legii și de stabilire a defectuoșității îndeplinirii atribuției de serviciu, le revine obligația de a aplica standardul obiectiv, astfel cum acesta a fost stabilit prin prescripția normativă (Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, *precitată*, paragraful 52). Curtea a stabilit că cerința de claritate a legii vizează caracterul neechivoc al obiectului reglementării, cea de precizie se referă la exactitatea soluției legislative alese și a limbajului folosit, în timp ce previzibilitatea legii privește scopul și consecințele pe care le antrenează (Decizia nr. 183 din 2 aprilie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 381 din 22 mai 2014, paragraful 23). De asemenea, Curtea a mai reținut că legiuitorul trebuie să se raporteze la reglementările ce reprezintă un reper de claritate, precizie și previzibilitate, iar erorile de apreciere în redactarea actelor normative nu trebuie să se perpetueze în sensul de a deveni ele însele un precedent în activitatea de legiferare; din contră, aceste erori trebuie corectate pentru ca actele normative să contribuie la realizarea unei securități sporite a raporturilor juridice (Decizia nr. 390 din 2 iulie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 532 din 17 iulie 2014, paragraful 32).

41. Având în vedere cele anterior expuse, Curtea constată că legea interpretativă, deși trebuie să vizeze numai regimul juridic *civil* al deputaților și senatorilor, în realitate, prin modul său de formulare, în loc să constituie un reper normativ în lămurirea problemei aplicării în timp a Legii nr. 219/2013, generează serioase incertitudini cu privire la sfera sa materială de aplicare în sensul că poate privi fapte ale deputaților sau senatorilor calificate drept abateri disciplinare sau de natură penală. Este evident că o asemenea lege ar putea să vizeze, datorită obiectului de reglementare a Legii nr. 96/2006, numai faptele calificate drept abateri disciplinare — desigur, cu respectarea principiului neretroactivității —, însă modul sibilic, închis și lipsit

de transparență de formulare a legii de interpretare, mai ales a tezei finale din cuprinsul art. 11 alin. (2) al legii — „*având în vedere faptul că anterior modificărilor introduse prin Legea nr. 219/2013 nu a existat nicio restricție cu privire la personalul angajat la birourile parlamentare, deputații sau senatorii putând dispune fără nicio constrângere legală asupra angajării acestora*” — ar duce la concluzia că o atare soluție legislativă ar putea să se refere și la legea penală, ceea ce este inadmisibil, având în vedere voința constituuantului derivat, astfel cum a fost reținută la paragrafele 31—33. Prin urmare, **Curtea constată că soluția legislativă criticată, deși pare a interpreta un text legal care vizează statutul juridic al deputaților și senatorilor, are, în realitate, efecte ce se pot răstrânge și în materie penală, ceea ce determină concluzia irefragabilă a Curții în sensul că legea analizată nu este clară, obiectul reglementării adoptate fiind unul echivoc.**

42. Cu privire la precizia dispozițiilor legale criticate, Curtea reține că limbajul evaziv și vag folosit nu permite stabilirea exactă a domeniului de incidență a legii interpretative astfel cum s-a indicat și la paragraful precedent. De asemenea, Curtea constată că soluția legislativă promovată nu este previzibilă sub aspectul efectelor pe care le-ar putea genera în practica judiciară, **întrucât, deși adoptată exclusiv în materie civilă, ea are implicații și în materie penală, putând a fi calificată atât lege de dezincriminare în sensul art. 4 din Codul penal, cât și o măsură legislativă care produce efecte similare amnistiei ante- sau postcondamnatorii.** Prin urmare, sub aspectul naturii sale juridice penale, aceasta ar putea fi caracterizată drept o lege de dezincriminare în sensul art. 4 din Codul penal și o cauză care înlătură răspunderea penală în sensul art. 152 din Codul penal. În aceste condiții, Curtea nu poate decât să constate că actul normativ supus analizei sale reprezintă o lege civilă cu efecte *sui generis* aplicabilă în materie penală, ceea ce este de nepermis. Or, actul legislativ trebuie să fie inteligibil, neechivoc și transparent în ceea ce privește conținutul său normativ, astfel încât să îndreptățească cetățenii să aibă încredere în activitatea parlamentară, aspect esențial al statului de drept și al caracterului democratic al statului român.

43. De asemenea, Curtea subliniază că ține de competența exclusivă a legiuitorului stabilirea și structurarea politicii penale a statului, însă atunci când adoptă reglementări de natura legii penale, legiuitorul este ținut de exigențele formale cuprinse în art. 65 alin. (1), art. 73 alin. (3) lit. h), art. 75 și art. 76 alin. (1) din Constituție. Cu alte cuvinte, adoptarea și dezbaterrea actelor normative în materie penală trebuie realizate în ședințe separate ale celor două Camere ale Parlamentului, conform art. 65 alin. (1) din Constituție, ceea ce înseamnă că trebuie respectate și regulile de sesizare ale Camerelor prevăzute de art. 75 din Constituție, astfel încât art. 65 alin. (2) din Constituție nu își găsește aplicarea în acest caz. Întrucât criteriile de partajare a competențelor celor două Camere, precum și modalitatea de soluționare a unor eventuale conflicte de competențe sunt expres prevăzute în Legea fundamentală, fiecare Cameră a Parlamentului este obligată să aplice întocmai art. 75 din Constituție (Decizia nr. 1.018 din 19 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 22 iulie 2010, sau Decizia nr. 747 din 4 noiembrie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 922 din 11 decembrie 2015, paragrafele 31—33); prin urmare, este evident că orice măsură de politică penală pe care o adoptă legiuitorul presupune dezbaterrea și adoptarea acesteia de Senat, ca primă Cameră sesizată, și de Camera Deputaților, în calitate de Cameră decizională. Parcurgerea acestui traseu legislativ dă substanță principiului bicameralismului consacrat de art. 61 alin. (2) din Constituție (cu privire la înțelesul acestui principiu, a se vedea Decizia nr. 710 din 6 mai 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 358 din 28 mai 2009, Decizia nr. 413 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010, Decizia nr. 1.533 din 28 noiembrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României,

Partea I, nr. 905 din 20 decembrie 2011, sau Decizia nr. 747 din 4 noiembrie 2015, *precitată*, paragraful 31), fiind conservată, astfel, competența proprie și distinctă a fiecărei Camere. Orice abatere de la adoptarea și dezbateră distinctă de către fiecare Cameră a legii penale constituie o nesocotire a voinței constituantului originar cu privire la arhitectura instituțională și funcțională a Parlamentului. Or, în condițiile în care excepțiile de la adoptarea și dezbateră distinctă a actelor normative sunt expres prevăzute de Constituție [art. 65 alin. (2) lit. b) și j), art. 148 alin. (1), art. 149 sau art. 151 alin. (2) din Constituție], expresie a unui bicameralism atenuat în opoziție cu cel autentic, Curtea constată că materia penală nu se subsumează acestor excepții, urmând, astfel cum s-a arătat mai sus, ca, din punctul de vedere al procedurii legislative, să fie aplicabile în privința acesteia regulile stabilite de art. 65 alin. (1) și art. 75 sau, după caz, art. 114 din Constituție.

44. În ceea ce privește exigențele materiale de care este ținut legiuitorul în materie penală, **Curtea constată că legiuitorul are competența de a incrimina fapte care prezintă o amenințare la adresa valorilor sociale ocrotite prin textul Constituției**, expresie a caracterului de stat de drept și democratic, **sau de a dezincrimina infracțiuni atunci când nu se mai justifică necesitatea folosirii mijloacelor penale, însă este evident că marja de apreciere a acestuia nu este una absolută** (a se vedea și Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014). Astfel, măsurile de politică penală trebuie să fie promovate în respectul valorilor, exigențelor și principiilor consacrate prin Constituție și asumate în mod expres și neechivoc de către Parlament. De aceea, Curtea subliniază permanent în deciziile sale faptul că „incriminarea/dezincriminarea unor fapte ori reconfigurarea elementelor constitutive ale unei infracțiuni țin de marja de apreciere a legiuitorului, marja care nu este absolută, ea fiind limitată de principiile, valorile și exigențele constituționale” (Decizia nr. 683 din 19 noiembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 47 din 20 ianuarie 2015, paragraful 16, și *ad similes* Decizia nr. 54 din 24 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 257 din 17 aprilie 2015). Tot în același sens, Curtea a subliniat că marja de apreciere a legiuitorului, atunci când pune în discuție limitarea unui drept constituțional, în speță art. 23 din Constituție (Decizia nr. 603 din 6 octombrie 2015, paragraful 23), sau nesancționarea încălcării unor relații sociale ce ar avea drept consecință existența unei amenințări cu privire la instituțiile statului de drept, democrație, drepturile omului, echitatea și justiția socială (Decizia nr. 2 din 15 ianuarie 2014) este una limitată, fiind supusă unui control strict al Curții Constituționale. Însă, **orice măsură care ține de politica penală trebuie realizată printr-o normă penală de drept substanțial clară, transparentă, neechivocă și asumată expres de Parlament**.

45. Raportat la cauza de față, Curtea reține că ambiguitatea redacțională a legii supuse controlului de constituționalitate este un element de necontestat, ceea ce determină serioase îndoieli cu privire la efectele pe care le-ar putea produce în sensul că aceasta nu s-ar cantona strict în sfera relațiilor sociale reglementate de statutul deputaților și senatorilor, ci ar cuprinde mai degrabă dispoziții de natura legii penale, dispoziții care, de principiu, nu pot fi cuprinse, din punct de vedere normativ, în legea privind statutul deputaților și senatorilor și care nu pot fi încadrate într-una sau alta dintre instituțiile de drept penal consacrate de Codul penal.

46. În consecință, Curtea constată că legea criticată încalcă exigențele art. 1 alin. (5) în componenta sa referitoare la calitatea legii raportat la art. 61 alin. (2), art. 65 alin. (1) și (2) lit. j), art. 73 alin. (3) lit. c) și h) și art. 75 din Constituție. Curtea, constatând neconstituționalitatea textelor anterior menționate în raport cu art. 1 alin. (5) din Constituție, nu va mai analiza dacă legea în cauză este una veritabil interpretativă (a se vedea paragraful 30 al prezentei decizii), întrucât viciul de neconstituționalitate care

afectează legea nu permite deslușirea exactă și neechivocă a conținutului legii supuse controlului de constituționalitate.

47. De asemenea, Curtea mai observă că art. I din legea analizată cuprinde o eroare sub aspectul indicării datei la care legea interpretată, respectiv Legea nr. 219/2013, a fost publicată în Monitorul Oficial al României. Aceasta a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 8 iulie 2013, și nu din 5 iulie 2013. Prin urmare, calculul termenului la care se face trimitere în textul art. I din lege, respectiv cel de 45 de zile, trebuie să fie făcut începând cu data de 8 iulie 2013, și nu cu 5 iulie 2013. Potrivit art. 12 din Legea nr. 24/2000, precum și jurisprudenței Curții Constituționale (a se vedea, spre exemplu, Decizia nr. 975 din 7 iulie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 568 din 11 august 2010, Decizia nr. 233 din 20 decembrie 1999, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 638 din 28 decembrie 1999, și Decizia nr. 89 din 26 ianuarie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 115 din 19 februarie 2010), termenele care privesc desfășurarea raporturilor constituționale dintre autoritățile publice nu se calculează pe zile libere. Dreptul public este supus regulii în virtutea căreia termenele se calculează pe zile calendaristice, în sensul că se include în termen și ziua în care el începe să curgă și ziua când se împlinește.

48. În aceste condiții, Curtea observă că termenul de 45 de zile s-a împlinit pe data de 21 august orele 24,00, urmând ca modificarea și completarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 să intre în vigoare de la 22 august 2013 orele 00,00, și nu 21 august 2013, astfel cum în mod eronat se menționează în cuprinsul art. I din lege (a se vedea, în acest sens, și pct. 2 din Avizul Consiliului Legislativ nr. 484 din 17 mai 2016). Calculul avut în vedere de inițiatorii legii a avut ca premisă două erori, și anume: stabilirea zilei de plecare a termenului pentru data de 5 iulie 2013 și aplicarea sistemului pe zile libere prevăzut de Codul de procedură civilă. Or, este de principiu că o lege, calificată de Parlament ca fiind interpretativă, nu poate modifica pentru trecut data intrării în vigoare a legii interpretate prin mutarea acestei date la un moment temporal anterior sau ulterior datei reale la care legea inițială a intrat în vigoare; aspectul reliefat denotă, așadar, o eroare materială din punctul de vedere al tehnicii legislative.

49. Având în vedere cele anterior expuse, Curtea constată că încălcarea cerințelor de calitate a legii privesc legea în substanța și în integralitatea sa, astfel încât Curtea va constata neconstituționalitatea legii în ansamblul său.

50. Cu privire la efectele prezentei decizii, Curtea reține că, în jurisprudența sa, a statuat că atunci când, în cadrul controlului *a priori* de constituționalitate, constată neconstituționalitatea unei legi în ansamblul său, pronunțarea unei astfel de decizii are un efect definitiv cu privire la acel act normativ, consecința fiind încetarea procesului legislativ în privința respectivei reglementări. Prin urmare, opțiunea legiuitorului de a legifera în materia în care Curtea Constituțională a admis o obiecție de neconstituționalitate cu privire la o lege în ansamblul său presupune parcurgerea din nou a tuturor fazelor procesului legislativ prevăzut de Constituție și de regulamentele celor două Camere ale Parlamentului. Reexaminarea, mai exact punerea de acord a deciziei, se aplică numai atunci când Curtea a constatat neconstituționalitatea unor dispoziții ale acesteia, și nu atunci când neconstituționalitatea vizează actul normativ în ansamblul său, în caz contrar încălcându-se art. 147 alin. (2) din Constituție (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 308 din 28 martie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 309 din 9 mai 2012, sau Decizia nr. 581 din 20 iulie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 737 din 22 septembrie 2016, paragrafele 45—48).

51. Pentru considerentele arătate, în temeiul art. 146 lit. a) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 11 alin. (1) lit. A.a), al art. 15 alin. (1) și al art. 18 alin. (2) din Legea nr. 47/1992, cu majoritate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

Admite obiecția de neconstituționalitate formulată și constată că dispozițiile Legii pentru interpretarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor sunt neconstituționale.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și prim-ministrului și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 11 octombrie 2016.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

prof. univ. dr. VALER DORNEANU

Magistrat-asistent-șef,
Benke Károly

★

OPINIE SEPARATĂ

1. În dezacord cu soluția adoptată, cu majoritate de voturi, prin Decizia nr. 619 din 11 octombrie 2016, considerăm că obiecția de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru interpretarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, pe de o parte, trebuia examinată numai în limitele sesizării Curții, procedeul invocării din oficiu a criticilor de neconstituționalitate fiind inadmisibil, iar, pe de altă parte, soluția care s-ar fi impus în limitele sesizării era aceea de respingere ca neîntemeiată a obiecției de neconstituționalitate.

2. Un prim aspect cu care nu suntem de acord este acela al extinderii limitelor sesizării pe care Curtea a realizat-o în mod implicit prin decizia menționată.

3. În acest sens este de observat că investirea Curții Constituționale pentru exercitarea controlului a *priori* de constituționalitate în temeiul art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție a fost realizată prin sesizarea formulată de un număr de 99 de deputați. Această sesizare are drept obiect Legea pentru interpretarea art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006 privind Statutul deputaților și al senatorilor, iar normele de referință invocate de autorii acesteia sunt art. 1 alin. (4) privind principiul separației și echilibrului puterilor în stat și art. 15 alin. (2) privind neretroactivitatea legii din Constituție. Astfel, se constată că sesizarea Curții cu obiecția de neconstituționalitate a avut în vedere numai critici de neconstituționalitate intrinsecă, iar prin decizia pronunțată Curtea a admis obiecția pe critici de neconstituționalitate extrinsecă, critici care nu au fost formulate în sesizare.

4. Așadar, prin extinderea sferei normelor de referință cu art. 1 alin. (5) în componenta sa referitoare la calitatea legii raportat la art. 61 alin. (2), art. 65 alin. (1) și (2) lit. j), art. 73 alin. (3) lit. c) și h) și art. 75 din Constituție, în condițiile în care autorii sesizării nu au invocat în niciun fel în susținerea acesteia textul art. 1 alin. (5) din Constituție, și prin constatarea încălcării acestuia, Curtea, de fapt, a formulat ea însăși critici de neconstituționalitate pe care le-a și admis, procedeu care echivalează cu o sesizare din oficiu a acesteia.

5. Limitele sesizării nu sunt date numai prin obiectul acesteia, ci și prin normele de referință invocate. Obiecția de neconstituționalitate nu se definește numai prin norma criticată, dar și prin norma constituțională invocată în critica de neconstituționalitate (a se vedea *mutatis mutandis* cu referire la excepția de neconstituționalitate Decizia nr. 1.313 din 4 octombrie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 12 din 6 ianuarie 2012). Pentru că, altfel, am asista la un control din oficiu asupra textelor criticate prin raportare la întreaga Constituție, iar limitarea controlului de constituționalitate numai la anumite articole constituționale ar fi arbitrară. Prin urmare, ar fi pusă sub semnul întrebării întreaga jurisprudență a Curții Constituționale de până acum în privința modului în care

aceasta a folosit norma de referință în realizarea controlului; în cvasiunanimitatea deciziilor pronunțate în exercitarea atribuției prevăzute de art. 146 lit. a) teza întâi din Constituție, Curtea s-a limitat la norma de referință indicată de autorul sesizării, tocmai în considerarea faptului pentru că un alt fel de control se exercită în limitele acesteia. Dacă am accepta că oricând și în orice condiții Curtea poate invoca noi temeuri constituționale sau schimba temeiurile constituționale invocate, ar însemna arogarea unei competențe arbitrare în favoarea acesteia, aceea ca ea însăși să formuleze critici de neconstituționalitate și tot ea însăși să răspundă la ele. Și în acest context va invoca textele constituționale care sunt încălcate pentru a admite obiecția de neconstituționalitate sau textele constituționale care nu sunt încălcate pentru a respinge obiecția de neconstituționalitate?

6. În privința obiecțiilor de neconstituționalitate, Curtea a statuat că „orice demers al său, dincolo de limitele sesizării, ar avea drept consecință ignorarea prevederilor constituționale și ale legii sale organice privind imposibilitatea sesizării din oficiu. Curtea nu poate acționa decât în limitele sesizării. Dacă ar proceda altfel, Curtea ar exercita un control de constituționalitate din oficiu, ceea ce este inadmisibil în raport cu prevederile art. 146 lit. a) din Constituție și ale Legii nr. 47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale” (Decizia nr. 507 din 17 noiembrie 2004, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1.154 din 7 decembrie 2004). Aceleași considerații sunt repetate în jurisprudența Curții Constituționale în privința excepțiilor de neconstituționalitate, Curtea subliniind că „jurisdicția constituțională nu se poate substitui părții în privința invocării motivului de neconstituționalitate, pentru că un control din oficiu este inadmisibil, având în vedere că nu se poate exercita, decât la sesizare, controlul pe calea excepției de neconstituționalitate” (Decizia nr. 1.313 din 4 octombrie 2011, precitată).

7. De altfel, în sensul celor de mai sus, invocăm și opinia concurentă la Decizia nr. 55 din 5 februarie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 136 din 25 februarie 2014, redactată de domnia judecători Mircea Ștefan Minea și Daniel Marius Morar, prin care s-a arătat că, „de principiu, Curtea se pronunță în limitele sesizării. Totuși, acest principiu cunoaște cel puțin trei derogări, dintre care două vizează textul care formează obiectul controlului de constituționalitate, iar una norma de referință în cadrul acestui control. Astfel: [...] a treia derogare, [...] de sorginte jurisprudențială, se referă la norma de referință în cadrul controlului de constituționalitate, respectiv textele Constituției (a se vedea, în acest sens, Decizia nr. 668 din 18 mai 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 487 din 8 iulie 2011). [...] în măsura în care se reține neconstituționalitatea dispozițiilor legale criticate în raport cu textul constituțional invocată de autorii obiecției/excepției de neconstituționalitate, Curtea este competentă să efectueze

controlul de constituționalitate și prin raportare la alte texte constituționale (a se vedea, în acest sens, cu titlu exemplificativ, Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 674 din 1 noiembrie 2013, sau Decizia nr. 494 din 21 noiembrie 2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 819 din 21 decembrie 2013)".

8. De asemenea mai observăm că ori de câte ori se respinge o obiecție de neconstituționalitate, Curtea, în dispozitivul deciziilor, menționează expres că aceasta s-a realizat „în raport cu criticile formulate” (Decizia nr. 223 din 13 aprilie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 349 din 6 mai 2016, sau Decizia nr. 594 din 14 septembrie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 917 din 15 noiembrie 2016 — și exemplele pot continua...). Or, această orientare nu mai este valabilă în cazul deciziilor prin care se constată neconstituționalitatea normei supuse controlului de constituționalitate?

9. Așadar, jurisprudența Curții impune păstrarea controlului de constituționalitate în limitele sesizării, invocarea altor norme de referință putând fi realizată doar în ipoteza în care Curtea a constatat, în prealabil, încălcarea uneia dintre normele de referință invocate de autorii sesizării.

10. Pentru considerentele expuse, considerăm că analiza Curții Constituționale trebuia să se limiteze numai la obiecția de neconstituționalitate astfel cum a fost formulată. Depășirea cadrului constituțional stabilit prin aceasta a dus la o depășire a limitelor de competență a Curții Constituționale, aceasta invocând noi temeiuri constituționale în susținerea obiecției. Practic, Curtea prin decizia sa nu a răspuns la criticile de neconstituționalitate invocate, ci a admis critici de neconstituționalitate invocate din oficiu cu titlu preliminar, fără a mai antama fondul criticii de neconstituționalitate formulate.

11. Al doilea aspect cu care nu suntem de acord este distincția operată în corpul deciziei referitoare la caracterul penal sau extrapenal al statutului deputaților sau senatorilor prin prisma modalității de adoptare a legii organice care îl reglementează.

12. În materie de legiferare constatăm faptul că cele două Camere ale Parlamentului lucrează în ședințe comune sau separate, conform art. 65 din Constituție. Regula generală este aceea că cele două Camere ale Parlamentului lucrează în ședințe separate, iar în mod excepțional în ședință comună. Așadar, art. 65 alin. (1) din Constituție cuprinde regula generală, iar alineatul 2 al aceluiași articol excepția de la aceasta, aplicându-se, așadar, principiul *specialia generalibus derogant*. Față de reglementarea generală cuprinsă în art. 65 alin. (1), alineatul 2 al acestui text constituțional stabilește, în privința adoptării actelor normative ce au semnificația unei legiferări, două excepții de la reglementarea generală, respectiv actele normative prevăzute la art. 65 alin. (2) lit. b) și j) din Constituție. Dacă prima tipologie de act normativ se prezintă sub forma unei legi ordinare (Legea bugetului de stat și al asigurărilor sociale de stat), cea de-a doua este o lege organică, conform art. 73 alin. (3) lit. c) din Constituție, și vizează statutul deputaților și senatorilor.

13. Normele juridice care reglementează statutul deputaților și senatorilor — cuprinse într-o lege organică — sunt, în primul rând, norme de drept constituțional (iar actul normativ astfel adoptat este, prin excelență, izvor formal al dreptului constituțional) și numai în subsidiar aceste norme pot avea un caracter civil, penal, administrativ etc. (respectiv izvoare formale ale altor ramuri de drept). Prin urmare, faptul că Legea privind statutul deputaților și senatorilor ar conține și reglementări de natură penală nu are drept efect încetarea caracterului special al acestei legi față de reglementarea comună și nici nu determină aprobarea acesteia în ședințe separate — pe motiv că în conținutul său ar fi norme de natură penală — sau adoptarea unei legi separate pentru acele norme presupuse a avea natură juridică penală. De altfel, Legea nr. 96/2006 nu conține norme explicate de natură penală, ci, potrivit modificărilor apărute prin legea de modificare, doar anumite restricții, aparent incompatibilități.

14. Pe cale de consecință, chiar și în ipoteza în care obiecția de neconstituționalitate s-ar fundamenta expres pe încălcarea prevederilor constituționale ale art. 73 alin. (3) lit. c), soluția ar fi fost tot de respingere, întrucât, deși legea privind statutul deputaților și senatorilor este potrivit art. 73 alin. (3) lit. c) din Constituție, o lege organică, dezbaterea acesteia se face potrivit art. 65 alin. (2) lit. j) din Constituție, în ședința comună a celor două Camere, nefiind aplicabile prevederile art. 75 alin. (1) din Constituție.

15. În literatura juridică de drept constituțional s-a arătat că „o asemenea lege (legea statutului deputaților și senatorilor — s.n.) nu poate stabili altceva decât ceea ce se stabilește prin art. 69—72 din Constituție, dar poate detalia normele constituționale”¹. Deci, o asemenea lege nu poate reglementa altceva, cu detaliierile inerente, decât cele prevăzute în secțiunea a 2-a, capitolul I, titlul III din Constituție, intitulat „Statutul deputaților și al senatorilor”.

16. De asemenea se mai constată că distincția operată în corpul deciziei referitoare la caracterul penal sau extrapenal al statutului deputaților sau senatorilor este una artificială în sensul că, atât timp cât o asemenea lege cuprinde norme de drept constituțional, nimic nu împiedică legiuitorul să reglementeze printr-o lege organică adoptată conform art. 65 alin. (2) lit. j) din Constituție atât prevederi civile, cât și penale în cuprinsul acesteia, respectiv de a deveni izvor formal de drept și în privința altor ramuri ale dreptului. Interpretarea Curții Constituționale este una novatoare care nu a fost avută în vedere de legiuitorul constituant sau de jurisprudența sa de până acum. Statutul deputaților și senatorilor nu este compus numai dintr-un *summa* de norme extrapenale, legiuitorul putând aprecia, în considerarea situației diferite în care aceștia se află potrivit art. 69 din Constituție, reglementarea și a unui set de norme penale diferite în privința acestora. Or, acest lucru vizează tot statutul lor, caz în care, în accepțiunea deciziei, ar trebui adoptată o lege organică distinctă, potrivit procedurii de la art. 65 alin. (1) și art. 75 din Constituție. Apreciem că legiuitorul constituant, atunci când s-a referit la statutul deputaților și senatorilor, a avut în vedere toate normele care vizează această calitate, indiferent de domeniul subsidiar în care acestea intervin (penal, civil). Incontestabil norma generală în materie penală o reprezintă Codul penal, însă, tot Codul penal la art. 173 vorbește de legi organice care cuprind dispoziții cu caracter penal. Or, legea adoptată potrivit art. 65 alin. (2) lit. j) din Constituție este una organică; deși potrivit Constituției, statutul este o lege organică cu caracter special (art. 14 din Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 21 aprilie 2010), în accepțiunea deciziei dispozițiile penale în privința deputaților sau senatorilor nu pot fi reglementate în legea statutului, ceea ce înseamnă că în privința acestora nu pot fi, de fapt, adoptate legi organice cu dispoziții penale, altele decât, desigur, Codul penal.

17. În consecință, apreciem că în niciun caz statutul civil sau penal al deputaților și senatorilor nu trebuie reglementat obligatoriu prin legi organice distincte, deoarece aceeași lege adoptată în ședință comună, cuprinzând norme de drept constituțional, poate conține reglementări din ambele domenii de drept (penal/civil).

18. Al treilea aspect care trebuie analizat este acela dacă legea supusă controlului de constituționalitate are caracter penal sau extrapenal. Apreciem necesar să indicăm faptul că, în realitate, legea vizează aspecte ce țin de statutul civil al deputaților și senatorilor, fără a antama sfera de reglementare a normelor penale, norme care pot fi, însă, aplicate numai prin raportare la dispozițiile legale interpretate.

19. În opinia noastră era vorba în cauză de o lege care interpreta o lege, calificată *lato sensu* drept civilă, mai exact dispozițiile acesteia referitoare la competențele deputaților și senatorilor. Curtea, cu privire la îndatoririle legate de o anumită funcție sau de un anumit loc de muncă, a statuat că „există un complex de norme, unele cuprinse în acte normative cu caracter

¹ I. Muraru, E. S. Tănăsescu (coord.) — *Constituția României, comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 643.

general, privind îndatoririle angajaților în genere, altele, în acte normative cu caracter special. Îndeplinirea unei atribuții de serviciu implică manifestarea de voință din partea persoanei în cauză, care se concretizează în acțiunile efective ale acesteia și care are ca scop ducerea la bun sfârșit/realizarea obligației prescrise" (Decizia nr. 405 din 15 iunie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 517 din 8 iulie 2016, paragraful 50). Deci, **legea care reglementează drepturile/obligatiile unei categorii socioprofesionale nu poate fi calificată drept una penală**, norma penală având o existență normativă distinctă prin raportare la norma civilă. Nerespectarea normei civile aduce în discuție o dozare a intervenției statului prin diverse mijloace pe care le are la îndemână, sancțiunile putând varia de la cele disciplinare până la cele penale. Prin urmare, apreciem că legea interpretativă se cantona strict într-un domeniu non-penal, operând o interpretare autentică a dispozițiilor art. 38 alin. (11) din Legea nr. 96/2006, fără a se îndepărta de la conținutul normativ al acestora.

20. Situația premisă a infracțiunii de conflict de interese este aceea ca elementul său material să fie săvârșit în exercitarea atribuțiilor de serviciu; or, legea criticată nu face altceva decât să lămurească atribuțiile de serviciu pe care deputații și senatorii le au odată cu intrarea în vigoare a legii interpretative. Aplicarea normei penale, prin raportare la cea civilă, în cazul infracțiunilor de serviciu este o chestiune care ține, însă, de competența instanțelor judecătorești, iar existența unor interferențe între norma penală cu cea civilă nu califică cea din urmă normă ca fiind una penală. Altfel, ar însemna că atribuțiile/competențele definite de lege pentru funcționarii publici (în sensul autonom aplicabil în materie penală) sunt, în mod implicit, norme penale, ceea ce este inexact.

21. De asemenea observăm că în toate situațiile când pentru fapte de conflict de interese săvârșite înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 219/2013, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 411 din 8 iulie 2013, dar cu privire la care procedura în fața Agenției Naționale de Integritate și ulterior în fața instanței judecătorești competente să soluționeze contestația formulată împotriva raportului de evaluare al Agenției Naționale de Integritate de constatare a conflictului de interese au translatat momentul intrării în vigoare a Legii nr. 219/2013, în practica parlamentară a fost aplicată sancțiunea disciplinară prevăzută de Legea nr. 219/2013. Practic, sancțiunea disciplinară a fost aplicată cu încălcarea art. 15 alin. (2) din Constituție pentru fapte cu privire la care legea de la momentul săvârșirii lor nu prevedea atare sancțiuni — nici măcar nu le califica drept abateri disciplinare —, astfel încât apare cu atât mai justificată necesitatea intervenției legiuitorului prin adoptarea unei asemenea legi interpretative. Mai mult, s-a ajuns la situația absolut absurdă ca una și aceeași faptă să fie sancționată atât ca abatere disciplinară, cât și ca infracțiune, ceea ce este inadmisibil. Este de reținut că atât abaterea disciplinară, cât și infracțiunea „se deosebesc sub aspectul obiectului lor, al gradului de pericol social și al competenței în stabilirea faptei și a vinovăției. Altfel spus, fapte de aceeași natură în materialitatea lor pot constitui fie abateri disciplinare, fie infracțiuni în funcție de o serie de elemente precum

importanța obiectului ocrotirii la un moment dat, împrejurările concrete în care s-a săvârșit fapta, felul și intensitatea vinovăției, natura mobilului urmărit, urmările faptei, atât cele efectiv produse, cât și cele ce s-ar fi putut produce [...] Aceste elemente concură la stabilirea gradului de pericol social, determinând în final atât forma de răspundere pe care o angajează, cât și dozarea sancțiunii, înăuntrul formei de răspundere respective”².

22. Prin urmare, întrucât în privința uneia și aceleiași fapte nu pot fi angajate, concomitent, atât răspunderea disciplinară, cât și cea și penală, legea interpretativă a încercat să clarifice condițiile în care poate fi angajată răspunderea disciplinară, cu alte cuvinte, s-a subsumat, în mod evident, unui domeniu extrapenal. Aplicarea discutabilă în timp a legii interpretative a constituit motivul necesar și suficient pentru adoptarea unei legi interpretative pentru a se clarifica situația normativă ivită după adoptarea Legii nr. 219/2013. Apreciam că în condițiile în care legea interpretativă a fost constatată ca fiind neconstituțională revine Agenției Naționale de Integritate și Biroului permanent al Camerei din care face parte deputatul sau senatorul obligația ca în situațiile tranzitorii enunțate să facă aplicarea corectă a art. 15 alin. (2) din Constituție și să nu aplice retroactiv sancțiuni disciplinare inexistente la momentul săvârșirii faptei.

23. Având în vedere cele expuse, considerăm că obiecția de neconstituționalitate trebuia analizată numai **prin raportare la art. 1 alin. (4) și art. 15 alin. (2) din Constituție**, invocarea altor temeuri constituționale în sprijinul acesteia fiind de *plano* inadmisibilă. De asemenea apreciem că, în mod evident, calificarea legii criticate drept „lege civilă *sui generis* cu efecte în materie penală” cantonează legea criticată în sfera materiei extrapenale (civile/disciplinare), ea neavând o legătură directă cu norma de incriminare prevăzută în art. 253¹ din Codul penal din 1969 sau art. 301 din Codul penal. Legătura indisolubilă a legii interpretative cu statutul deputaților și senatorilor, precum și lipsa vreunei interpretări date prin legea criticată unei norme penale substanțiale demonstrează faptul că Parlamentul a procedat în acord cu dispozițiile art. 65 alin. (2) lit. j) din Constituție, adoptând legea interpretativă în ședință comună. De aceea, apreciem că o atare lege nici nu se impunea a fi adoptată în ședințe separate.

24. Prin urmare, adoptarea unei legi interpretative nu contravine în sine art. 1 alin. (4) din Constituție, iar prezenta lege interpretativă vizează lămurirea unui aspect ce ținea de statutul civil al deputaților și senatorilor, astfel încât nu se putea reține ideea de „subtilă dezincriminare” cu caracter retroactiv a infracțiunii de conflict de interese pentru ipoteza normativă dată. În consecință, nu se poate reține că legea de interpretare se aplică retroactiv; din contră, ea se aplică și face corp comun cu legea interpretată doar pentru viitor, conform art. 15 alin. (2) din Constituție și art. 9 din Codul civil. De altfel, de principiu, o lege calificată drept civilă, indiferent că este sau nu interpretativă, nu se poate aplica retroactiv. Or, în prezenta cauză, până la urmă, legea criticată, cu referire la art. 11 alin. (2), este o preluare sistemică a prevederilor art. 9 din Codul civil.

25. Având în vedere cele prezentate, considerăm că obiecția de neconstituționalitate trebuia respinsă ca neîntemeiată în raport cu criticile formulate.

PREȘEDINTE,

prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

Judecător,

prof. univ. dr. **Petre Lăzăroiu**

Judecător,

conf. univ. dr. **Varga Attila**

² Ș. Dumitrache — Unele considerații privind cumului răspunderii disciplinare cu răspunderea penală în *Juridical Tribune*, vol. I, nr. 2, decembrie 2011, p. 177, apud V. Dongoroz, S. Kahane, I. Oancea, I. Todor, N. Iliescu — *Înlocuirea răspunderii penale pentru unele infracțiuni cu răspunderea administrativă sau disciplinară*, Ed. Academiei Republicii Socialiste România, București, 1970, p. 69—70.